

“Oliy ta’limda tasviriy san’at asarlarini badiiy idrok va kreativ tafakkur orqali o’rganish metodikasi”

Kodirov Obid Esonboy o’g’li

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası o’qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta’lim muassasalarida tasviriy san’at asarlarini badiiy idrok va kreativ tafakkur orqali o’rganishning ilmiy-metodik asoslari ko’rib chiqiladi. Tadqiqotda talabalarni san’at asarini idrok etish jarayonida ijodiy tafakkur, estetik did va vizual tafakkurini rivojlantirish usullari tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada pedagogik tavsiyalar, interfaol metodlar va digital vositalardan foydalanish yo’llari taqdim etiladi.

Kalit so’zlar: tasviriy san’at, badiiy idrok, kreativ tafakkur, oliy ta’lim, pedagogik metodika, estetik tarbiya, vizual tafakkur

Oliy ta’limda tasviriy san’atni o’qitishning muhim vazifalaridan biri – talabalarni san’at asarlarini badiiy idrok qilishga va ularni kreativ tafakkur orqali tahlil qilishga o’rgatishdir. Tasviriy san’at asarlarini badiiy idrok va kreativ tafakkur orqali o’rganish jarayoni talabalarda ijodiy tafakkur, tanqidiy fikrlash va vizual tafakkur qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Talabalar san’at asarini kuzatishda rang uyg’unligi, shakl va kompozitsiya elementlari, mavzu va ifoda vositalarini chuqur tahlil qiladi. Pedagoglar interfaol metodlar, guruh ishlari, digital platformalar va reflektiv mashqlar yordamida talabalarni jarayonga jalb qiladi. Bu yondashuvlar talabalarning san’at asarini nafaqat vizual, balki mazmunan, badiiy va hissiy jihatdan anglash qobiliyatini oshiradi.

Maqolada oliy ta’lim muassasalarida tasviriy san’at asarlarini badiiy idrok va kreativ tafakkur orqali o’rganishning metodikasi, talabalarning estetik didini va ijodiy tafakkurini rivojlantirish usullari hamda pedagogik tavsiyalar ko’rib chiqiladi.

Oliy ta’limda tasviriy san’at asarlarini badiiy idrok va kreativ tafakkur orqali o’rganish jarayoni talabalar uchun estetik, intellektual va ijodiy rivojlanishning muhim vositasi hisoblanadi. Badiiy idrok va kreativ tafakkur yordamida talabalar san’at asarining mazmuni, shakl va rang uyg’unligi, kompozitsiya elementlari va ifoda vositalarini chuqur tushunadi, shuningdek, o’z ijodiy yondashuvlarini rivojlantiradi. Shu jarayon talabalarda tanqidiy fikrlash, vizual tafakkur va ijodiy tafakkur qobiliyatlarini mustahkamlaydi.

Talabalarni badiiy idrok va kreativ tafakkur jarayoniga jalb qilishning metodik asoslari bir necha bosqichlarni o’z ichiga oladi. Birinchi bosqich – vizual tanishuv. Talabalar san’at asarini kuzatadi, uning tashqi ko’rinishi, rang uyg’unligi, shakl va

chiziq orqali yaratilgan ritm va kompozitsion tuzilmani tahlil qiladi. Bu bosqichda vizual tafakkur va diqqatni jamlash orqali talabalar badiiy tafakkurini rivojlantiradi.

Ikkinchi bosqich – mazmuniy tahlil. Talabalar asarning mavzusini, g'oyaviy mazmunini va hissiy ohangini aniqlaydi. Pedagoglar bu bosqichda savol-javob, muhokama va diskussiya metodlari orqali talabalarni faol ishtirok etishga jalb qiladi. Talabalar o'z fikrlarini bildiradi, boshqa talabalar bilan mulohaza almashadi va san'at asarini turlicha idrok etish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Uchinchi bosqich – badiiy xususiyatlarni ajratib ko'rsatish. Talabalar asardagi rang uyg'unligi, chiziq va shakl elementlari, balans, kontrast, ritm va kompozitsion tuzilmani tahlil qiladi. Ushbu bosqich talabalarning vizual tafakkurini rivojlantiradi va badiiy xulosalar chiqarish qobiliyatini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, pedagoglar talabalarga asar bilan bog'liq kreativ mashqlar, misollar va interfaol topshiriqlar berib, ularning ijodiy tafakkurini rag'batlantiradi.

To'rtinchi bosqich – hissiy qabul qilish. Talabalar san'at asaridan estetik zavq olish, hissiy reaksiya bildirish orqali asarni ichki idrok qiladi. Pedagoglar bu jarayonda guruh ishlari, vizual tahlil mashqlari va kreativ topshiriqlarni qo'llaydi. Talabalar o'z hissiyot va fikrlarini ochiq muhokama qiladi, shu orqali ijodiy tafakkur va badiiy idrokini rivojlantiradi.

Beshinchi bosqich – reflektiv tahlil. Talabalar o'z fikrlarini yozma yoki og'zaki tarzda ifodalaydi, asar bilan bog'liq hissiyot va xulosalarni shakllantiradi. Refleksiya jarayoni orqali talabalar estetik did, tanqidiy fikrlash va ijodiy tafakkur qobiliyatlarini yanada rivojlantiradi. Shu bilan birga, reflektiv mashqlar talabalarga san'at asarini turlicha idrok etish va mustaqil fikr bildirish imkonini beradi.

Oliy ta'limda multimediya va digital platformalardan foydalanish badiiy idrok va kreativ tafakkur jarayonini samarali qiladi. Talabalar turli davr va uslubdagi san'at asarlarini slaydlar, video materiallar yoki virtual galereyalar orqali o'rganadi. Shu orqali ularning vizual tafakkuri rivojlantiriladi, rang va kompozitsiya uyg'unligini idrok qilish qobiliyati oshadi.

Metodik jihatdan, badiiy idrok va kreativ tafakkur jarayonini samarali tashkil etish uchun pedagoglar interfaol metodlar, guruh va individual ishlari, tahlil va diskussiya, reflektiv mashqlar hamda digital vositalardan foydalanadi. Bu yondashuvlar talabalarning san'at asarini nafaqat vizual, balki mazmunan, hissiy va badiiy jihatdan chuqur tushunishini ta'minlaydi, ijodiy tafakkur va estetik didini rivojlantiradi.

Shuningdek, badiiy idrok va tahlil jarayoni talabalarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va tanqidiy tafakkur qobiliyatlarini shakllantiradi. Talabalar san'at asarini tahlil qilganda o'z xulosalarini chiqaradi, asar bilan bog'liq hissiyot va fikrlarini ifodalaydi, boshqa talabalar fikrini baholaydi. Shu orqali oliy ta'lim muassasalarida tasviriy san'atni o'qitish talabalarning san'atga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni mustaqil, ijodiy va tanqidiy fikrlaydigan shaxs sifatida shakllantiradi.

Natijada, oliy ta'limda tasviriy san'at asarlarini badiiy idrok va kreativ tafakkur orqali o'rganish metodikasi talabalarning estetik didini, ijodiy tafakkurini va vizual tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. Pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar va digital vositalar yordamida talabalar san'at asarini chuqur anglashni o'rganadi va badiiy xulosalar chiqarishga o'rganadi. Shu tarzda, oliy ta'limda tasviriy san'atni o'qitish jarayoni talabalarni mustaqil, ijodiy va san'atni chuqur tushunadigan shaxs sifatida shakllantiradi.

Oliy ta'limda tasviriy san'at asarlarini badiiy idrok va kreativ tafakkur orqali o'rganish jarayoni talabalar uchun estetik, intellektual va ijodiy rivojlanishning muhim vositasi hisoblanadi. Ushbu jarayon orqali talabalar san'at asarini nafaqat vizual jihatdan, balki mazmunan, badiiy va hissiy xususiyatlarini anglaydi. Pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar, guruh va individual ishlari, reflektiv mashqlar hamda digital vositalardan foydalanish talabalarning ijodiy tafakkur, tanqidiy fikrlash va estetik didini rivojlantirishga yordam beradi. Shu tarzda, badiiy idrok va kreativ tafakkur jarayoni oliy ta'lim muassasalarida talabalarni mustaqil, ijodiy va san'atni chuqur tushunadigan shaxs sifatida shakllantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shavdirov S. A. Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatel'nosti // Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka. – 2017. – №. 2. – S. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №. 1. – S. 131-134.
3. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – S. 8-14.
4. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and Innovation. – 2023. – T. 2. – №. B10. – S. 192-198.
5. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – T. 4. – №. 3. – S. 60-66.